

ЦІКАВА МИСЛИВСЬКА ПОВЕДІНКА ВЕЛИКОГО ЯСТРУБА (*ACCIPITER GENTILIS*)

В.М. Грищенко, Є.Д. Яблоновська-Грищенко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Канівський природний заповідник; вул. Шевченка, 108, м. Канів, Черкаська обл., 19003, Україна
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kaniv Nature Reserve; Shevchenko str. 108, Kaniv, 19003, Ukraine

✉ В.М. Грищенко (V.N. Grishchenko), e-mail: aetos.ua@gmail.com

id Vitaly Grishchenko <https://orcid.org/0000-0002-0872-3444>;

id Eugenia Yablonovska-Grishchenko <https://orcid.org/0000-0002-2594-4943>

An interesting hunting behaviour of the Goshawk (*Accipiter gentilis*). - V.N. Grishchenko, E.D. Yablonovska-Grishchenko. - Avifauna of Ukraine. 11. 2025. - On September 27, 2025, we observed a young male Goshawk hunting for a male pheasant on a stream in the meadows of the left bank of Dnipro river near the town of Kaniv (Cherkasy region, central Ukraine). The hawk shot down the pheasant, but it escaped and fell into the water. The hawk jumped on it from above, drowned it, but could not lift it out of the water. Remains of plant and animal food were found in the stomach and craw of the dead bird. [Ukrainian].

Key words: behaviour, hunting, prey, feeding.

27.09.2025 р. на луках лівого берега Дніпра неподалік від Канева (Черкаська область) ми спостерігали полювання молодого самця великого яструба на самця фазана на лучній протоці. Яструб збив фазана, але той вирвався і впав у воду. Яструб скочив на нього зверху, притопив, проте підняти з води не зміг. У шлунку та волі загиблого птаха виявлені рештки рослинної і тваринної їжі.

Ключові слова: поведінка, полювання, здобич, живлення.

27.09.2025 р. ми стали свідками полювання молодого самця великого яструба (*Accipiter gentilis*) на дорослого самця фазана (*Phasianus colchicus*) із несподіваним фіналом. Події відбувалися на луках лівого берега Дніпра біля с. Келеберда неподалік від Канева (Черкаська область) на невеликій протоці, що з'єднує лучне озеро з річкою. Ширина її в тому місці близько 18 м.

У куцах на правому березі протоки пролунав тривожний крик фазана і в цей момент низько над лугом промайнув яструб. Він вигнав птаха з чагарників, через якусь мить над протокою пролетіли самець фазана та хижак, який його переслідував. Фазан у польоті для яструба легка здобич. Летить він досить повільно і прямолінійно, без віражів. Тому й переслідування було недовгим. Вже біля лівого берега протоки біля куца аморфи яструб збив фазана, атакувавши його знизу. Але спіймати птаха – ще тільки половина справи. За розміром фазан із того самця яструба. І отут виникли проблеми. Якби це була доросла самка, вона б фазана швидко здолала. Недарма великих яструбів часто використовують для полювання на них. Але це був самець, та ще й молодий, тобто без достатнього досвіду. Пару хвилин птахи вовтузи-

Фото 1, 2. Яструб топить пораненого фазана. 27.09.2025 р., околиці с. Келеберда Черкаської області.

Тут і далі фото В.М. Грищенка.

Photo 1, 2. The hawk drowns the wounded pheasant.

лися в кущах, врешті-решт фазан вирвався, але травмований летіти не зміг і впав у воду біля берега. Яструб кинувся за ним і сів зверху. Він розпластався на воді, притоплюючи фазана (фото 1, 2). Причому голову його весь час тримав зануреною у воду. Тривало все це близько хвилини (хронометраж по фото).

Зрештою яструб фазана втопив, але підняти з води його не зміг. Дорослий самець фазана – чимала здобич для самця великого яструба, а мокре оперення робить його ще важчим. Злетів він із води з порожніми лапами (фото 3). Ніяких спроб підняти здобич не робив, крутонувся над протокою та й полетів над водою вниз по течії. Мертвий фазан залишився на поверхні води серед латаття.

Фото 3. Яструб злетів із порожніми лапами.

Photo 3. The hawk flew up with empty clutches.

Такий результат не дивує, якщо врахувати співвідношення розмірів обох птахів. Самець великого яструба номінативного підвиду, який поширений в Україні, важить 0,8–1,0 кг (Дементьев, 1951; Зубаровський, 1977), а вага самця фазана – 0,9–1,5 кг (Кістяківський, 1957).

Неодноразово доводилося бачити як із води злітає орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), полюючи на рибу чи водоплавних птахів. Але і для великого яструба, як бачимо, це теж не проблема.

Огляд мертвого фазана показав, що птах після атаки яструба не мав жодних шансів вижити. У лівому стегні його була глибока, до кістки, рана, зі значним пошкодженням великих кровоносних судин. Інша рана, меншого розміру, схожа на прокол, – на грудних м'язах неподалік від кіля. На потилиці пір'я перекуйовджене через те, що яструб утримував фазана за голову під водою. У той же час на спині пошкодженень виявлено не було. Яструб після потрапляння фазана у воду сидів на ньому як на плоті, не витрачаючи особливих зусиль, бо птах вже був знесилений глибокими ранами і значого опору не чинив.

Фазан живиться різноманітною рослинною і тваринною їжею (Кістяківський, 1957). У шлунку та волі загиблого птаха виявлені такі рослинні рештки (визначення В.Л. Шевчика): плоди *Bidens frondosa* (масово), плоди *Amorpha fruticosa* (поодинокі), фрагменти базальних ділянок стебел злаків (масово), верхівкові частини листя злаків (поодинокі), апекси листя *Potamogeton obtusifolius* (поодинокі), супліддя з насінням *Polygonum* sp. (масово), насіння *Medicago* sp. (поодинокі), насіння *Prunus (spinosa?)* (поодинокі), «кісточки» глоду (*Crataegus* sp.) (поодинокі), фрагменти м'якоті плодів винограду з кісточками (масово), насіння шипшини (*Rosa* sp.) (поодинокі). Окрім цього знайдені також рештки 3–4 жуків (*Coleoptera* sp., визначення М.М. Борисенка) та велика кількість гастролітів.

Протягом 2020–2025 рр. фазан на Канівщині розселився повсюдно і значно збільшив чисельність, швидко ставши звичайним видом, чому сприяють м'які безсніжні зими та відсутність полювання в умовах воєнного стану (Грищенко, 2025).

Подяки

Висловлюємо вдячність науковцям Канівського природного заповідника В.Л. Шевчику та М.М. Борисенку за визначення решток живлення фазана.

ЛІТЕРАТУРА

- Грищенко В.М. (2025): Експансія фазана (*Phasianus colchicus*) у районі Канівського природного заповідника. - Науково-практ. конфер., присвяч. 35-річчю природного заповідника «Дніпровсько-Орільський», м. Дніпро, Дніпропетровська область, 15–16 вересня 2025 року. Дніпро: Журфонд. 90-92.
- Дементьев Г.П. (1951): Отряд хищные птицы. - Птицы Советского Союза. Москва: Сов. наука. 70-341.
- Зубаровський В.М. (1977): Фауна України. Т. 5. Птахи. Вип. 2. Хижі птахи. К.: Наук. думка. 1-332.
- Кістяківський О.Б. (1957): Фауна України. Т. 4. Птахи. К.: АН УРСР. 1-432.